A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2005. február 17. *

A C-453/02. és C-462/02. sz. egyesített ügyekben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Bundesfinanzhof (Németország), a Bírósághoz 2002. december 13-án és 23-án érkezett, 2002. november 6-i határozataival terjesztett elő az előtte

a **Finanzamt Gladbeck**

és

Edith Linneweber (C-453/02.)

között, valamint

a **Finanzamt Herne-West**

és

Savvas Akritidis (C-462/02.)

* Az eljárás nyelve: német.

között folyamatban lévő eljárásokban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: C. W. A. Timmermans tanácselnök, C. Gulmann és R. Schintgen (előadó) bírák,

főtanácsnok: C. Stix-Hackl,
hivatalvezető: M.-F. Contet főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra, és a 2004. május 26-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

— E. Linneweber képviseletében M. Nettesheim Rechtsanwalt,

— a német kormány képviseletében W.-D. Plessing, meghatalmazotti minőségben, segítője D. Sellner Rechtsanwalt,

— az Európai Közösségek Bizottságának képviseletében E. Traversa és K. Gross, meghatalmazotti minőségben, segítőjük A. Böhlke Rechtsanwalt,

a főtanácsnok indítványának a 2004. július 8-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek a tagállamok forgalmi adóra vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról — közös hozzáadottértékadó-rendszer: egységes adóalap-megállapításról szóló, 1977. május 17-i 77/388/EGK hatodik tanácsi irányelv 13. cikke B. része f) pontjának értelmezésére vonatkozik (HL L 145., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 9. fejezet, 1. kötet., 23. o., a továbbiakban: hatodik irányelv).

2 E kérelmeket egyrészt a Finanzamt Gladbeck és E. Linneweber mint 1999-ben elhunyt házastársának egyetemes jogutódja, másrészt a Finanzamt Herne-West és S. Akritidis között a szerencsejáték-tevékenységből származó bevétel hozzáadottérték-adója (a továbbiakban: HÉA) megfizetésének tárgyában felmerült jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

3 A hatodik irányelv 2. cikke, amely az irányelv „Alkalmazási kör" című II. címét alkotja, elrendeli:

„A hozzáadottérték-adó alá tartozik:

1. az adóalany által belföldön ellenszolgáltatás fejében teljesített termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás;

[...]"

4 A hatodik irányelv 13. cikke B. részének f) pontja szerint a tagállamok mentesítik a HÉA alól:

„[a] fogadások[at], sorsolásos játékok[at] és egyéb szerencsejátékok[at] a tagállam által megállapított feltételek és korlátozások mellett".

A nemzeti szabályozás

5 Az Umsatzsteuergesetz 1993 (a forgalmi adóról szóló 1993. évi törvény, BGBl 1993. I., 565. o., a továbbiakban: UStG) HÉA-kötelesnek minősíti a vállalkozó által tevékenységi körében ellenszolgáltatás fejében az ország területén teljesített ügyleteket.

6 Az UStG 4. §-a (9) bekezdésének b) pontja szerint mentes a HÉA alól a fogadásokról és a lottójátékokról szóló törvény hatálya alá tartozó forgalom, éppúgy, mint az engedéllyel rendelkező nyilvános játékkaszinók azon forgalma, amely e játékkaszinók üzemeltetéséből származik.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

A C-453/02. sz. ügy

7 E. Linneweber 1999-ben elhunyt házastársának egyetemes jogutódja. Ez utóbbi hatósági engedéllyel rendelkezett, hogy a kávéházaiban, illetve a játéktermeiben ellenszolgáltatás fejében a nyilvánosság rendelkezésére bocsásson pénznyerő–automatákat és szórakoztató berendezéseket. E. Linneweber és házastársa az említett automaták üzemeltetéséből származó bevételüket az 1997-es és 1998-as adóévek esetében mint nem HÉA-kötelest vallották be, tekintettel arra, hogy az engedéllyel rendelkező nyilvános játékkaszinók által üzemeltetett játékautomatákból származó bevétel mentes ezen adó alól.

8 A Finanzamt Gladbeck álláspontja szerint azonban a szóban forgó bevételek nem adómentesek az UStG 4. §-ának (9) bekezdése alapján, mivel azok nem tartoztak a fogadásokat, a versenyeket és a lottójátékokat terhelő adó hatálya alá, és nem engedéllyel rendelkező nyilvános játékkaszinó üzemeltetéséből származtak.

9 Az ügyben eljáró Finanzgericht Münster az E. Linneweber által benyújtott keresetnek helyt adott azzal az indokolással, hogy a Bíróság által a C-283/95. sz. Fischer-ügyben 1998. június 11-én hozott ítéletében (EBHT 1998., I-3369. o.) foglaltak analógiájára a hatodik irányelv 13. cikke B. részének f) pontja alapján a pénznyerő–automatákból származó bevétel HÉA-mentesnek minősül. Az említett ítélet 28. pontja megállapította, hogy a HÉA-kivetés vonatkozásában az adósemlegesség elvével ellentétes a jogszerű és jogszerűtlen ügyletek közötti különbségtétel.

10 A Bundesfinanzhof előtti felülvizsgálati kérelme alátámasztásaként a Finanzamt Gladbeck arra hivatkozott, hogy a tétek összege és a nyerés esélye jóval magasabb a játékkaszinókban lévő automaták, mint az azokon kívül elhelyezettek esetében. Ennélfogva a Finanzgericht Münster által elfogadottakkal ellentétben az automaták e két típusa között nem áll fenn verseny.

11 Mivel úgy vélte, hogy az előtte folyamatban lévő per elbírálásához a hatodik irányelv értelmezése szükséges, a Bundesfinanzhof az eljárás felfüggesztéséről határozott, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a [...] hatodik irányelv 13. cikke B. részének f) pontját, hogy a tagállam nem vethet ki hozzáadottérték-adót a szerencsejáték szervezésére, amikor adómentes az ilyen játék engedéllyel rendelkező nyilvános játékkaszinó általi szervezése?

2) A [...] hatodik irányelv 13. cikke B. részének f) pontja tiltja-e a tagállamnak, hogy hozzáadottérték-adót vessen ki a játékautomata üzemeltetésére, ha annak engedéllyel rendelkező nyilvános játékkaszinóban való üzemeltetése adómentességet élvez, vagy meg kell-e ezenkívül állapítani, hogy a játékkaszinókon kívül üzemeltetett játékautomaták alapvető vonásaikban — mint például a legmagasabb tét és nyeremény összege — összehasonlíthatók azokkal, amelyeket játékkaszinókban üzemeltetnek?

3) Az ilyen automaták elhelyezője hivatkozhat-e a [...] hatodik irányelv 13. cikke B. részének f) pontjában előírt adómentességre?"

A C-462/02. sz. ügy

12 Ahogyan az a Bírósághoz a kérdést előterjesztő bíróság által eljuttatott iratokból kitűnik, S. Akritidis 1987 és 1991 között Herne-Eickelben (Németország) játéktermet üzemeltetett. A játékteremben rulett- és kártyajátékot szervezett. A rendelkezésére álló engedély alapján a játékokat meghatározott szabályok szerint kellett folytatni, a hatáskörrel rendelkező hatóság által kiállított feddhetetlenségi bizonyítványnak („Unbedenklichkeitsbescheinigung") megfelelően.

13 1989 és 1991 között a rulett- és a kártyajáték tekintetében S. Akriditis nem tartotta be a hatáskörrel rendelkező hatóság által előírt szabályokat. Többek között nem használta a játéktáblát, nem tartotta be a tétek legmagasabb összegére vonatkozó szabályt, és nem vezetett forgalmi nyilvántartást a szóban forgó játékok üzemeltetéséről.

14 A Finanzamt Herne-West az említett időszakra eső forgalom becslését a rulett- és kártyajáték szervezéséből származó jogszerűtlen bevétel figyelembevételével végezte el. S. Akritidis panaszát követően, és a fent hivatkozott Fischer-ügyben hozott ítéletre figyelemmel a Finanzamt Herne-West lemondott a rulettjátékból származó bevétel esetében a HÉA kivetéséről. Úgy határozott azonban, hogy a jogszerűtlen módon szervezett kártyajáték adóköteles, és átalányjelleggel megállapította a forgalom e játék szervezésére eső részét.

15 S. Akritidis e határozat ellen keresetet nyújtott be a Finanzgericht Münsterhez. E bíróság úgy határozott, hogy a Bíróság által a fent hivatkozott Fischer-ügyben hozott ítéletben kifejtett elveknek megfelelően a szóban forgó kártyajátékot mentesíteni kell a HÉA alól a hatodik irányelv 13. cikke B. részének f) pontja alapján. Úgy vélte továbbá, hogy S. Akritidis a nemzeti bíróságok előtt az említett rendelkezésre közvetlenül hivatkozhatott. Semmi sem indokolja, hogy a Bíróság által az említett ítéletben lefektetett elvek alkalmazását a rulettjátékra korlátozzák.

16 Felülvizsgálati kérelmének alátámasztására a Bundesfinanzhof előtt a Finanzamt Herne-West előterjesztette, hogy a Finanzgericht Münster által hivatkozott elvek a jelen ügyben érintett kártyajáték esetében nem alkalmazhatók. A jelen esetben, eltérően a fent hivatkozott Fischer-ügyben hozott ítélet tényállásában érintett játéktól, nem állt fenn semmilyen verseny az S. Akritidis és a játékkaszinók által szervezet kártyajátékok között, ennélfogva e játékok valójában nem összehasonlíthatóak. S. Akritidis állítása szerint az ő létesítményeiben játszott kártyajáték megfelel az engedéllyel rendelkező nyilvános játékkaszinóban játszott „black jack"-nek.

17 Mivel úgy vélte, hogy az előtte folyamatban lévő per elbírálásához a hatodik irányelv értelmezése szükséges, a Bundesfinanzhof az eljárás felfüggesztéséről határozott, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) A [...] hatodik irányelv 13. cikke B. részének f) pontja tiltja-e a tagállam számára, hogy hozzáadottérték-adót vessen ki valamely kártyajáték szervezésére, amikor az ilyen játék engedéllyel rendelkező nyilvános játékkaszinó általi szervezése adómentes, vagy ezen túlmenően meg kell-e állapítani, hogy a játékkaszinókon kívül szervezett kártyajátékok lényeges vonásaikban — mint például a játékszabályok, a legmagasabb tét és nyeremény összege — összehasonlíthatóak azokkal, amelyeket a játékkaszinókban játszanak?

2) A szervező hivatkozhat-e a hatodik irányelv 13. cikke B. részének f) pontjában előírt adómentességre?"

18 A Bíróság elnöke 2003. február 6-i végzésével az írásbeli és szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az ítélethozatal céljából egyesítette a C-453/02. sz. és a C-462/02. sz. ügyeket.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A C-453/02. sz. ügyben előterjesztett első kérdésről

19 Bevezetésként emlékeztetni kell egyrészt arra, hogy az UStG 4. §-a (9) bekezdésének b) pontja mentesíti a HÉA alól az engedéllyel rendelkező nyilvános játékkaszinó szerencsejátékokból vagy játékautomatákból származó forgalmát anélkül, hogy meghatározná az említett játékok szervezésének vagy játékautomaták üzemeltetésének formáját vagy részletes szabályait.

20 Másrészt, amint azt a Bundesfinanzhof az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában pontosította, meg kell állapítani, hogy az engedéllyel rendelkező nyilvános játékkaszinóra semmilyen korlátozás nem vonatkozik azon szerencsejátékok vagy játékautomaták tekintetében, amelyek szervezésére, illetve üzemeltetésére jogosultak.

21 Tehát az engedéllyel rendelkező nyilvános játékkaszinók anélkül szervezhetik, illetve üzemeltethetik az alapeljárásban érintettekhez hasonló szerencsejátékokat és játékautomatákat, hogy az ebből származó forgalom HÉA-köteles lenne, függetlenül szervezésük, illetve üzemeltetésük módjától.

22 E feltételek mellett úgy kell értelmezni a C-453/02. sz. ügyben előterjesztett első kérdést, mint amely lényegében arra irányul, hogy a hatodik irányelv 13. cikke B. részének f) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy az megtiltja az olyan nemzeti szabályozást, amely mentesíti a HÉA alól valamennyi szerencsejáték szervezését és játékautomata üzemeltetését, amennyiben azt engedéllyel rendelkező nyilvános játékkaszinóban végzik, ugyanakkor a játékkaszinók üzemeltetőitől eltérő gazdasági szereplők nem élvezik ezt a mentességet.

23 Az ilyen módon átfogalmazott kérdés megválaszolása céljából emlékeztetni kell arra, hogy a hatodik irányelv 13. cikke B. részének f) pontjából következik, hogy a szerencsejátékok szervezését és a játékautomaták üzemeltetését elvileg mentesíteni kell a HÉA alól, a tagállamoknak azonban fennmarad a hatásköre, hogy meghatározzák e mentesség feltételeit és korlátait (a fent hivatkozott Fischer-ügyben hozott ítélet 25. pontja).

24 E hatáskör gyakorlása során azonban a tagállamok kötelesek tiszteletben tartani a adósemlegesség elvét. Ahogyan a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, ez az elv tiltja, hogy az egymással versenyző termékeket vagy a szolgáltatásokat a HÉA szempontjából eltérően kezeljék, és így az ilyen termékeket és szolgáltatásokat azonos kulccsal kell adóztatni. (lásd különösen a C-267/99. sz. Adam-ügyben 2001. október 11-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-7467. o.] 36. pontját és a C-109/02. sz., Bizottság kontra Németország ügyben 2003. október 23-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-12691. o.] 20. pontját).

25 Ebből az ítélkezési gyakorlatból, valamint a C-216/97. sz. Gregg-ügyben 1999. szeptember 7-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-4947. o.) 20. pontjából és a fent hivatkozott Fischer-ügyben hozott ítéletből ugyanakkor az következik, hogy a termékek és a szolgáltatások összehasonlíthatóságának értékelése során elvileg nem bír jelentőséggel a gyártó vagy a szolgáltatást nyújtó személye, valamint az a jogi forma, amelyben azok tevékenységüket kifejtik.

26 Ugyanis amint azt a főtanácsnok indítványának 37. és 38. pontjában megállapította, a Bíróság kizárólag a szóban forgó tevékenységek összehasonlíthatóságát vizsgálta abból a célból, hogy meghatározza, volt-e hasonlóság a fent hivatkozott Fischer-ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló eljárásban érintett tevékenységek között, és nem vette figyelembe azt az érvet, amely szerint az adósemlegesség elvére tekintettel a szerencsejátékok mindössze abban különböznek, hogy engedéllyel rendelkező nyilvános játékkaszinók szervezik-e őket, illetve azok helyiségeiben szervezik-e őket.

27 A Bíróság tehát a fent hivatkozott Fischer-ügyben hozott ítélet 31. pontjában úgy határozott, hogy a hatodik irányelv 13. cikke B. részének f) pontja megtiltja, hogy a tagállam HÉA-t vessen ki a szerencsejáték engedéllyel rendelkező nyilvános játékkaszinón kívüli jogszerűtlen szervezésére, amíg ugyanezen játéknak az ilyen létesítmény általi szervezése adómentességet élvez.

28 Amennyiben a szerencsejáték szervezőjének személye nem bír jelentőséggel annak megállapítása során, hogy az említett játékok jogszerűtlen szervezése ugyanezen játék jogszerű szervezésével versenyben állónak tekinthető, ez annál inkább igaz abban az esetben, amikor azt kell meghatározni, hogy két jogszerűen szervezett szerencsejátékot vagy játékautomata-üzemeltetést egymással versenyzőnek kell-e tekinteni.

29 Ebből következik, hogy a tagállamok számára a hatodik irányelv 13. cikke B. részének f) pontjában biztosított hatáskörök gyakorlásakor — azaz azon feltételek és korlátozások meghatározása során, amelyek mellett mentességet élvez a HÉA alól az e rendelkezésben előírtak szerint a szerencsejátékok szervezése és a játékautomaták üzemeltetése — azok érvényesen nem tehetik függővé az említett mentességet az ilyen játékok szervezőjének és az ilyen automaták üzemeltetőjének azonosságától.

30 Tekintettel ezekre a megfontolásokra, a C-453/02. sz. ügyben előterjesztett első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a hatodik irányelv 13. cikke B. részének f) pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint az engedéllyel rendelkező nyilvános játékkaszinóban végzett valamennyi szerencsejáték-szervezés és játékautomata-üzemeletetés mentes a HÉA alól, amíg ugyanezen tevékenységnek az ilyen játékkaszinók üzemeltetőitől eltérő gazdasági szereplők általi folytatása nem élvezi ezt a mentességet.

A C-453/02. sz. ügyben előterjesztett második és a C-462/02. sz. ügyben előterjesztett első kérdésről

31 Tekintettel a C-453/02. sz. ügyben előterjesztett első kérdésére adott válaszra, nem kell válaszolni sem az ugyanezen ügyben előterjesztett második kérdésre, sem a C-462/02. sz. ügyben előterjesztett első kérdésére.

A C-453/02. sz. ügyben előterjesztett harmadik és a C-462/02. sz. ügyben előterjesztett második kérdésről

32 E kérdésekkel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a hatodik irányelv 13. cikke B. részének f) pontja közvetlen hatállyal rendelkezik-e abban az értelemben, hogy hivatkozhat arra a szerencsejáték szervezője vagy a játékautomata üzemeltetője a nemzeti bíróságok előtt annak érdekében, hogy megakadályozza a belső jog e rendelkezéssel össze nem egyeztethető szabályainak alkalmazását.

33 Ebben a tekintetben fel kell idézni, hogy minden olyan esetben, amikor valamely irányelv rendelkezései tartalmuk alapján feltétel nélküliek és kellően pontosak, azokra az átültetéshez szükséges intézkedések határidőben történő megtétele hiányában hivatkozni lehet az irányelvvel össze nem egyeztethető valamennyi nemzeti rendelkezéssel szemben, illetve akkor is, ha azok olyan jogokat határoznak meg, amelyeket a magánszemélyek az állammal szemben érvényesíthetnek (lásd különösen a 8/81. sz. Becker-ügyben 1982. január 19-én a hozott ítélet [EBHT 1982., 52. o.] 25. pontját, a C-141/00. sz. Kügler-ügyben 2002. szeptember 10-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-6833. o.] 51. pontját és a C-465/00. sz., C-138/01. sz. és C-139/01. sz., Österreichischer Rundfunk és társai egyesített ügyekben 2003. május 20-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-4989. o.] 98. pontját).

34 Közelebbről a hatodik irányelv 13. cikkének B. részét illetően az ítélkezési gyakorlatból következik, hogy bár ez a rendelkezés vitathatatlanul mérlegelési jogkört biztosít a tagállamok számára abban a tekintetben, hogy meghatározzák egyes általa előírt adómentességek alkalmazási feltételeit, nem kevésbé igaz, hogy azzal az adóalannyal szemben, aki bizonyítani tudja, hogy adójogi helyzete megfelel az irányelv által biztosított mentességek valamely kategóriájának, a tagállam nem hivatkozhat arra, hogy nem hozta meg az éppen az e mentesség alkalmazásának megkönnyítésére szolgáló rendelkezéseket (a fent hivatkozott Becker-ügyben hozott ítélet 33. pontja).

35 Ehhez hozzá kell fűzni, hogy ezt az értelmezést nem kérdőjelezi meg az a körülmény, hogy a hatodik irányelv 13. cikke B. részének f) pontja megerősíti a tagállamok e mérlegelési jogkörének fennállását annak megállapításával, hogy hatáskörrel rendelkeznek azon mentesség feltételeinek és korlátozásainak meghatározására, amelyben a szerencsejátékok részesülnek. Ugyanis mivel ezek a játékok elvileg mentesek a HÉA alól, azok minden üzemeltetője közvetlenül hivatkozhat az említett mentességre, amennyiben az érintett tagállam lemond a hatodik irányelv 13. cikke B. részének f) pontja által számára kifejezetten biztosított hatáskör gyakorlásáról, vagy e hatáskör gyakorlását elmulasztja.

36 Emellett fontos azt megállapítani, hogy az, ami érvényes abban az esetben, amelyben a tagállam nem gyakorolta a hatodik irányelv 13. cikkének B. részében biztosított hatásköröket, annál inkább érvényes arra az esetre, amelyben az említett hatáskörök gyakorlása során a tagállam olyan nemzeti rendelkezéseket fogadott el, amelyek nem egyeztethetők össze ezen irányelvvel.

37 Ebből következik, hogy amint azt a főtanácsnok indítványának 72. pontjában megállapította, amennyiben az alapeljáráshoz hasonlóan ellentétesek az adósemlegesség elvével azok a feltételek és korlátozások, amelyektől a tagállam függővé teszi a szerencsejátékok HÉA-mentességét, az említett tagállam e feltételek és korlátozások alapján nem tagadhatja meg az ilyen játékok szervezőjétől azon adómentességet, amelyre ez utóbbi a hatodik irányelv alapján jogosan tarthat igényt.

38 Ennélfogva a C-453/02. sz. ügy harmadik és a C-462/02. sz. ügy második kérdésére azt a választ kell adni, hogy a hatodik irányelv 13. cikke B. részének f) pontja közvetlen hatállyal rendelkezik abban az értelemben, hogy hivatkozhat arra a szerencsejáték szervezője vagy a játékautomata üzemeltetője a nemzeti bíróság előtt annak érdekében, hogy megakadályozza az e rendelkezéssel össze nem egyeztethető belső jogszabályok alkalmazását.

A jelen ítélet időbeli hatályáról

39 A német kormány szóbeli észrevételeiben megemlítette a Bíróság azon lehetőségét, hogy korlátozza a jelen ítélet időbeli hatályát, amennyiben úgy véli, hogy nem egyeztethető össze az alapeljárásban érintetthez hasonló nemzeti rendelkezés a hatodik irányelvvel.

40 Kérelmének alátámasztására az említett kormány egyrészt felhívta a Bíróság figyelmét azon súlyos pénzügyi következményekre, amelyeket maga után vonna az UStG 4. §-a (9) bekezdéséhez hasonló rendelkezés hatodik irányelvvel való összeegyeztethetetlenségét megállapító ítélet. Másrészt előterjesztette, hogy az Európai Közösségek Bizottságának magatartása a C-38/93. sz. Glawe-ügyben 1994. május 5-én hozott ítéletet (EBHT 1994., I-1679. o.) követően a Németországi Szövetségi Köztársaságot arra az álláspontra bírta, hogy összeegyeztethető az UStG 4. §-ának (9) bekezdése a hatodik irányelvvel.

41 Ebben a tekintetben fel kell idézni, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint azon értelmezés, amelyet a Bíróság valamely közösségi jogszabály kapcsán fejt ki az EK 234. cikkben rá ruházott hatáskör gyakorlása során, megmagyarázza és pontosítja e szabály azon jelentését és hatályát, amely szerint azt hatályba lépésének időpontjától értelmezni és alkalmazni kell, illetőleg értelmezni és alkalmazni kellett volna. Ebből következik, hogy az így értelmezett szabály a bíróságok által alkalmazható és alkalmazandó az értelmezés iránti kéreiemről határozó ítélet előtt keletkezett, illetve létrehozott jogviszonyokra is, ha egyébként teljesülnek annak feltételei, hogy a hatáskörrel rendelkező bíróságok előtt az említett szabály alkalmazásával kapcsolatos pert indítsanak (lásd különösen a

C-367/93–C-377/93. sz., Roders és társai egyesített ügyekben 1995. augusztus 11-én hozott ítélet [EBHT 1995., I-2229. o.] 42. pontját és a C-347/00. sz. Barreira Pérez-ügyben 2002. október 3-án hozott ítélet [EBHT 1995., I-8191. o.] 44. pontját).

42 A Bíróság a közösségi jogrendhez szorosan hozzátartozó jogbiztonság általános elvének alkalmazása útján kizárólag kivételesen korlátozhatja valamennyi érdekelt lehetőségét, hogy hivatkozzanak a Bíróság által értelmezett rendelkezésre a jóhiszeműen létrejött jogviszonyok vitatása céljából (lásd különösen a C-104/98. sz., Buchner és társai ügyben 2000. május 23-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-3625. o.] 39. pontját és a fent hivatkozott Barreira Pérez-ügyben hozott ítélet 45. pontját).

43 Az alapeljárásokat illetően először is meg kell állapítani, hogy a Bizottságnak a fent hivatkozott Glawe-ügyben hozott ítéletet követő magatartására nem lehet érvényesen hivatkozni azon feltételezés alátámasztására, hogy az UStG 4. §-ának (9) bekezdéséről ésszerűen lehetett feltételezni, hogy az a hatodik irányelvvel összhangban áll. Ugyanis az említett ítélet alapjául szolgáló eljárás kizárólag a pénznyerő–automaták üzemeltetéséből keletkező forgalom adóalapjának meghatározására vonatkozott, és nem érintette a HÉA tárgyában a német szabályozás által általános jelleggel bevezetett bánásmódbeli különbséget az engedéllyel rendelkező nyilvános játékkaszinók és a szerencsejátékok más szervezői között.

44 Másodszor pedig fontos emlékeztetni arra, hogy önmagukban nem indokolják az előzetes döntéshozatali eljárás során hozott ítélet időbeli hatályának korlátozását azok a pénzügyi következmények, amelyek ezen ítélet alapján érinthetik a tagállamot (lásd különösen a fent hivatkozott Roders és társai egyesített ügyekben hozott ítélet 48. pontját és a fent hivatkozott Buchner és társai ügyben hozott ítélet 41. pontját).

45 Következésképpen a jelen ítélet időbeli hatályát nem kell korlátozni.

A költségekről

46 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

1) **A tagállamok forgalmi adóra vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról — közös hozzáadottérték-adó rendszer: egységes adóalap-megállapításról szóló, 1977. május 17-i 77/388/EGK hatodik tanácsi irányelv 13. cikke B. részének f) pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint az engedéllyel rendelkező nyilvános játékkaszinóban végzett valamennyi szerencsejáték-szervezés és játékautomata-üzemeltetés mentes a HÉA alól, amíg ugyanezen tevékenységnek az ilyen játékkaszinók üzemeltetőitől eltérő gazdasági szereplők általi folytatása nem élvezi ezt a mentességet.**

2) **A 77/388 hatodik irányelv 13. cikk B. részének f) pontja közvetlen hatállyal rendelkezik abban az értelemben, hogy hivatkozhat arra a szerencsejáték szervezője vagy a játékautomata üzemeltetője a nemzeti bíróság előtt annak érdekében, hogy megakadályozza az e rendelkezéssel össze nem egyeztethető belső jogszabályok alkalmazását.**

Aláírások